

Spor Yapan ve Spor Yapmayan Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri, Saldırganlık ve Spor Ahlakı Düzeylerinin İncelenmesi: Harran Üniversitesi Örneği

İbrahim ŞEKER¹, Tuna USLU²

Özet

Yayın Bilgisi

Gönderi Tarihi: 20.05.2020
Kabul Tarihi: 15.08.2020
Online Yayın Tarihi:
15.08.2020

Bu çalışma Harran Üniversitesi'nde spor yapan üniversite öğrencileriyle spor yapmayanların sosyal beceri, saldırganlık ve spor ahlakı durumlarının incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Ayrıca bu araştırma sporun bireyin ve sporcunun ahlaki potansiyeline olumlu katkı sağlayıp sağlamadığını tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Toplumda modern çağla beraber gelen yalnızlaşma olgusu, hareketsiz bir yaşamın sonucu olan çeşitli hastalıklar, obezite, aşırı agresif bir tutum bireyleri fiziksel ve ruhsal açıdan olumsuz etkilemekte ve top yekûn yaşam kalitesini düşürmektedir. Bu çalışmayla bireyleri aktif spor ortamına dahil ederek modern çağın getirmiş olduğu fiziksel ve ruhsal olumsuzlukların etkilerinin azalacağı ve sağlıklı sosyal topluluklar oluşacağı düşünülmektedir. Bu çalışma araştırma modeli olarak betimsel araştırma yöntemlerinden biri olan anket uygulamasıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın ölçeklerinin güvenilirlik dereceleri oldukça yüksek çıkmıştır. Veriler t-testi, korelasyon ve regresyon analiz yöntemleri kullanılarak çözümlenmiştir. Çalışmanın evrenini, Harran Üniversitesi'nde öğrenim gören 300 öğrenci oluşturmuştur. Bulgulara göre spor yapanların, rekreatif spor yapanların, lisanslı spor yapanların, antrenörlük veya hakemliği olanların saldırganlık tutumu ve ahlaktan uzaklaşma düzeyleri spor yapmayanlardan daha yüksek çıkmıştır. BESYO'nun saldırganlık tutumu ve ahlaktan uzaklaşma durumu diğer fakültelerden daha yüksektir. Sonuç olarak spor yapmayan üniversite öğrencilerinin saldırganlık tutumu ile ahlaktan uzaklaşma durumu arasında pozitif ilişki görülmüştür. Bu durumda saldırganlık tutumu sergileyen öğrencilerin negatif ahlaki yönelimlerinde bulunacağı düşünülebilir. Spor yapanların sosyal becerileri artınca saldırganlık tutumu ve ahlaktan uzaklaşmalarında da artış olduğu görülmektedir. Buna göre spor yapmanın tek başına saldırganlık tutumuna ve ahlaktan uzaklaşma durumuna engel olamadığı söylenebilir ve kişinin bulunduğu sosyal ortamlardaki kimliğinin saldırganlık ve ahlak tutumunu etkilediği düşünülebilir. Spor yapan ile yapmayan öğrenciler arasında sosyal becerilere ilişkin bir fark bulunmaması çalışma grubunun üniversite öğrencilerden oluşmasından ve üniversitede spor yapmayan öğrenciler için sosyal alanların bulunmasından kaynaklandığı düşünülmektedir ve son olarak spor yapan üniversite öğrencilerinde yapmayanlara göre daha çok saldırganlık tutumu görüldüğü tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler

Spor, Sosyal Beceri, Saldırganlık Tutumu, Spor Ahlakı.

Investigation of Social Skills, Aggression and Sports Moral Levels of University Students Doing Sports and Non-Sports: Harran University Case

Abstract

Article Info

Received: 20.05.2020
Accepted: 15.08.2020
Online Published:
15.08.2020

This study was carried out to examine the social skills, aggression and sports ethics of university students who do sports at Harran University and those who do not. In addition, this research was carried out to determine whether the sport contributes positively to the moral potential of the individual and the athlete. The phenomenon of loneliness that comes with the modern age, various diseases, obesity, and an excessively aggressive attitude that come with the modern age in the society negatively affect individuals physically and mentally and reduce the overall quality of life. With this study, it is thought that by including individuals in active sports environment, the effects of physical and mental adversities brought by the modern age will be reduced and healthy social communities will be formed. This study was carried out with the questionnaire application, which is one of the descriptive research methods. The reliability levels of the scales of the study were found to be quite high. The data were analyzed using t-test, correlation and regression analysis methods. The universe of the study was composed of 300 students studying at Harran University. According to the findings, the levels of aggression and immorality of those who do sports, recreational sports, licensed sports, coach or referee were higher than those who did not do sports. BESYO's aggressive attitude and withdrawal from morality is higher than other faculties. As a result, a positive relationship was observed between the aggressive attitude of university students who do not do sports and the state of withdrawal from morality. In this case, it can be thought that students with aggressive attitudes will have negative moral orientations. It is observed that when the social skills of sportsmen increase, there is an increase in aggression attitude and distancing from morality. Accordingly, it can be said that doing sports alone cannot prevent aggression and immorality, and it is thought that the identity of the person in the social environment affects his aggression and moral attitude. The fact that there is no difference in social skills between students who do sports and those who do not are thought to be due to the fact that the study group consists of university students and the presence of social areas at the university, and finally, it was determined that university students who do sports have more aggressive attitudes than those who do not.

Keywords

Sport, Social skill, Aggression Attitude, Sport Ethic

¹Istanbul Gedik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul/Türkiye

²Fenerbahçe Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, İstanbul/Türkiye

*Bu çalışma İstanbul Gedik Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Anabilim Dalı'nda yapılan yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Giriş

Hareketsiz bir yaşam sürdürmemize sebep olan teknolojik gelişmelerle beraber bireylerde eskiye nazaran olumsuz yönde fiziksel, zihinsel ve psikolojik değişimler meydana gelmeye başlamıştır. Hareketli yaşamdan uzaklaşan birey günlük hayatta sosyal beceri kazanım oranı düşük, fiziksel olarak daha kilolu, psikolojik olarak da daha agresif ve mutsuz bir hal içine girmiştir. Bununla beraber bireyin sosyal medyadan, televizyondan, ailesinden örnek aldığı bireylerden, arkadaş çevresinden, almış olduğu sözel ve görsel olumsuz eylemleri alması bireylerin daha saldırgan, şiddet meyillisi birey olmasına sebep olabilmektedir. Ayrıca spora karışan iddia, şike vb. hususlardan ötürü sporcuların sadece kazanmaya motive edilmesiyle sporcunun ve taraftarların bazen medyadan bazen takım antrenörlerinden bazen de takım yöneticilerinden görmüş oldukları olumsuz şiddet içeren ve etik kavramından uzak eylemleri uygulamaya geçirmeleri onları uyumluluk, centilmenlik ve ahlak kavramından uzaklaştırmıştır. Etik ilkelerine riayet eden, yapıcı ve birleştirici, centilmenliği kendine ilke edinmiş, aktif olarak eylemde bulunup sosyal beceri kapasitesini yükselten bireylerin ancak kaliteli bir spor eğitim ortamında aktif olarak bulunması gerektiği düsturundan yola çıkarak bu araştırma, spor yapan bireylerin ve spor yapmayanların sosyal beceri, saldırganlık tutumu ve spor ahlakı düzeyleri arasındaki ilişkiyi inceleyip aktif olarak spor yapmanın artılarını ortaya koymak amacıyla yapılmıştır.

Aktif olarak spor yapan bireyler, toplumsal ve kültürel sermayelerini spor yaptıkları çevre vesilesiyle arttırlar. Bu nedenle birey zihinsel ve bedensel yararın yanı sıra sosyal ve ruhsal olarak da yarar elde edecektir. Bireylerin kötü arkadaş çevreleri, gençlerin ve onların aileleri için bugün büyük bir sorun teşkil etmekte iken, sporla ilgilenen bireylerin bulunduğu toplumsal çevre içinde, gençlerin kötü alışkanlıklar kazanmalarını da engellemektedir. Spor bilimleri sadece bir alanı beslemekten ziyade ortak bir yarar sağlayan, müspet bir uğraştır. Sporun kültürel unsurlar taşınması, evrenselliğini unutturmamalıdır. Çağımızda spor; sosyolojik, fiziksel, fizyolojik ve maddi birçok yönden incelenmektedir (Erciş, 2012).

Spor bireylere sadece romantik, toplumsal ve ruhsal avantaj vermez. Ayrıca çevik, kuvvetli, kondisyonu yüksek, fit bedenler meydana getirecek sağlıklı bir fiziksel görüntü ve işlevsel bir beden sunar. Ek olarak, spor, hızlı ve sağlıklı karar vermeyi kolaylaştırır, kişilerin yaratıcı düşünmesini, analitik düşünme yeteneğini artırır (Gezer, 2014).

Rekreasyon, bireyin hayata tutuna bilmesi için ağır iş temposu, monoton yaşam şekli ve çevresel faktörler sebebiyle risk altındaki ya da kötü durumlara maruz kalan fiziksel ve psikolojik sağlığını yeniden elde etmek, muhafaza etmek ya da devam ettirmek için, bununla beraber mutlu bir yaşam sürdürmek ve haz edinmek amacıyla, bireysel tatmin verecek, tüm zorunlu işlerin dışındaki serbest vakitteki bireyin isteğe bağlı olarak ve kendi gönül rızasıyla bireysel ya da takımında bulunarak yapmış olduğu etkinliklerdir (Aracı ve Aracı, 2014).

Rekreasyon amaçlı spor yapmanın profesyonel spor yapmaya nazaran daha az yarışma tabanlı, hedef odaklı, az uzmanlık gerektiren, zorluk derecesi daha düşük, her yaşa hitap edebilen, boş zamana dayalı, amatör ruha dayalı, keyif almak, fiziksel gelişimi arttırmak ve sosyal etkileşimi geliştirmek amacı olduğunu modern toplumların rekreasyon etkinliklerinin bir toplumsal hak olarak yerel yönetimlerin görevi olduğunu söyleyebiliriz. İnsanlarımızın bedensel, psikolojik, ruhsal ve sosyal gelişim, istirahat edebilme,

yapıcılıklarını yükseltme ve sosyal etkileşimde bulunma gibi gereksinimlerini gidermede hayati rol oynayan sportif rekreasyonların vatandaşa sunulması yerel yönetimlerin temel ödevlerinden olmalıdır.

Fıtratın sosyal bir varlık olan insanın sıhhatli biçimde hayatına devam edebilmesi, toplumla iyi bir etkileşimde bulunabilmesi, içindeki sosyal çevreye ayak uydurabilmesi ve toplumca kabullenilmesi önemlidir. Bazı çalışmalar bireylerin yaşadıkları ortamda ötelendiklerinde ve o ortamda kabul görmediklerinde, bedensel acı kadar acı duyduklarını ortaya koymuştur. Hasılı bireyler sosyal hayattan soyutlandırıldıklarında ve başka bireylerle etkileşimleri kesildiğinde daha fazla asabi, üzgün ve sıkıntılı bir yaşam yaşayacakları söylenebilir. Yani bu durum bize bireylerin toplumsal bir yaratılıştta olduğunu ve toplumsal bir yeterlilik için, muzaffer ve memnun bir hayat için mühim olduğunu ortaya koymaktadır. Bu konudaki en mühim olgular sosyal yeterlilik ve sosyal beceri olgularıdır (Eagleman, 2017).

Sosyal becerinin tanımından hareketle bireylerin toplumda mutlu olabilmeleri bireysel ve toplumsal manada kazanması gereken bazı sosyal olgularla mevcuttur, bu olguları kazanabilmeleri için bireylerin çok erken yaşlardan itibaren aktif bir spor ortamına girmeleri gerekmektedir. Bireysel olarak ya da takım şeklinde yapılan etkinliklere dahil olan bireylerin sosyal yetenek seviyesi artar ve bunun sonucunda kişiler daha mutlu, sağlıklı, çevik, özgüveni yüksek, paylaşımcı, kendini ifade edebilen, dışa dönük insanlar haline gelirler.

Saldırganlık, yaşamın her safhasında, toplumsal yaşam, eğitim hayatı ve aile yaşamında bulunan önemli bir sorundur. Son zamanlarda saldırganlık ve şiddet barındıran olaylarda artış görülmesi, bu artışın spor kulüplerine, kuruluşlarına ve üniversitelere kadar ulaşması, eğitim kurumlarını da spor yapan bireyleri içine alacak şekilde büyümesi kuşkusuz birtakım tedbirlerin alınması zorunluluğunu ortaya koymaktadır.

En önemli mevzuların başını çeken saldırganlık, hayatın varlığından savaşa kadar insanoğlunun başka canlılara zarar verme uğraşı, üzerinde en fazla araştırmalara konu olmuş insan eylemlerinden birisi olduğu şüphesizdir (Dalbudak, 2012).

Saldırganlık, insanın rakibine veya normal bir kişiye üstünlük sağlamak, onu idare etmek, işinden etmek için maksatlı, hırpalayıcı, kırıcı ve ıstırap yaşatan düşmanca bir eylem biçimidir (Bayram, 2012).

Saldırganlığın genetik, sosyal, psikolojik, ailevi gibi birçok sebebi olabilir fakat medya, iyi bir aile eğitimi, iyi bir eğitim ortamı, meşhur sporcular ve kişiler saldırganlığın ortadan kaldırılması ya da saldırganlığın oluşumunun engellenmesine katkı sunacak en önemli faktörler olabilirler. Spor ortamında ahlaki sportmenlik şeklinde nitelendirebiliriz. Cremades (2014) sportmenlik kavramını, spor ortamındaki ahlaki eylem ve yaklaşımlar şeklinde ifade etmiştir. Sportmenliğe genel olarak bakarsak; ahlaki gelişim, etik ve karakter eğitimi ve ayrıca spora katılımın esas amacını belirtmek amacıyla telaffuz edilen kavramların tamamı olarak nitelendirmiştir (Karafil ve ark., 2017; Efek ve ark., 2018). Spordaki ahlak kavramını, yalnızca oyunun kurallarına itaat etmek şeklinde değil ayrıca sorumluk bilme, onurlu olma, dostluk yapabilme, yardımsever olma, saygılı olma, adaletli ve namuslu olma, ne olursa olsun yenmeliyim fikrinde olmama, sportif dürüstlüğüne yaşama yansıtılması, tarafgirlikte bulunmamak, adilane ve güvenilir bir oyun sergileme şeklinde anlatılmaktadır (Atalay, 2016).

Spor, toplumsal yapının en belirleyici unsurlarındandır, toplumsal bir kurum olma niteliğiyle beraber, spor niteliğinin toplumdaki ahlak uzanımının olması da önem arz etmektedir. Çünkü spor, halk

bilimi ile alakalı çalışmalarda etik boyut, toplumdaki başka ahlak kavramları (iş ahlakı, tıp etiği vb.) ele alınması icap eden bir gerçektir. Eğitim aracı olan spor, toplumun her kesimince kullanılmaktadır. Eğitim aracı biçiminde görülen spor etkinliklerinden lazım olan faydayı elde edile bilir. Spor ahlakının en temelini oluşturan kuralların en önemlileri ahlak (etik) ve centilmenliktir (Şahin, 1998).

Spor yarışmalarında sportif ruha yakışmayan hallerin oluşması her geçen gün daha çok önümüze çıkmaktadır. Sportif ruhun gün geçtikçe ortadan kalkmasına neden olacak kötü durumların engellenebilmesi eğitilmiş bireylerle olabilecek bir durumdur. Bilhassa örgün eğitim kapsamında 17.885.248 öğrencinin var olması eğitimin önemini göstermektedir. Bu bağlamda ahlaklı sporcuların yetiştirilmesi için okul sporları oldukça önem arz etmektedir (Milli Eğitim İstatistikleri, 2018).

Bu çalışma aktif sporun sporda ve toplumdaki olumsuz davranışları azalttığını, bireyin ve sporcunun ahlaki ve sosyal beceri potansiyeline ne düzeyde olumlu katkı sağladığını göstermek amacı ile aktif spor yapma bilincinin toplumda yaygınlaştırılması gerektiği önemiyle yapılmıştır. Ayrıca çalışmamız sporla ilgilenen ve ilgilenmeyen bireylerin sosyal beceri, saldırganlık tutumu ve ahlaktan uzaklaşma durumunun ortaya konmasıyla spor ortamındaki bireylerin ahlaki durumunun tespit edilmesi adına önem arz etmektedir.

Materyal ve Yöntem

Çalışma Grubu

Çalışmanın evrenini, Harran Üniversitesinde öğrenim gören ön lisans, lisans, yüksek lisans, doktora öğrencileri oluşturmuştur. Çalışmanın örneklemini ise; rastgele seçilen Harran Üniversitesindeki 121'i kadın (%40,3), 179'ü erkek (%59,7) toplam 300 öğrenci oluşturmuştur.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışma inceleme modeli olarak betimsel araştırma yöntemlerinden biri olan genel tarama modeliyle yapılmıştır. Tarama modeli belirlenen herhangi bir konu hakkında ve yine belirlenen bir topluluğun vasıflarını tespit etmek gayesiyle bilgilerin toplanmasıdır. Bu bilgilerin toplanması için sorular vasıtasıyla kişilerin fikirlerini belirlemek amacıyla birçok farklı anket stilleri uygulanır. Bu tip uygulamalar en kısa vakte pek çok bireye telefon, e-posta veya direkt onlara sorulması biçiminde uygulanmaktadır. Çalışmaya katılanlarca verilen dönütler genel olarak kişilere has yoğunluk düzeyleri, yüzdeleri biçiminde istatistiksel veriler biçiminde tablolandırılır ve raporlaştırılır (Büyüköztürk ve ark., 2012).

Çalışmada demografik özellikler için bilgi formu kullanılmıştır. Çalışmada bireylerin sosyal beceri seviyelerini belirlemek için Sosyal Beceri Envanteri (SBE) kullanılmıştır. Çalışmada bireylerin saldırganlık düzeylerini belirlemek için Kiper tarafından Türkçeye standardizasyonu yapılan 30 maddelik bir ölçek kullanılmıştır. Çalışmada bireylerin spor etiği düzeylerini belirlemek için Uslu ve ark., (2019) tarafından "Futbol Antrenörlerinin Öfke Kontrolleri ile Kişilik Özellikleri ve Spor Ortamındaki Ahlaki Tutumları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi" çalışması için geliştirdikleri ölçek kullanılmıştır.

Ölçeklerin Değerlendirilmesi

Sosyal beceri envanteri (SBE), Araştırmada üniversite öğrencilerinin sosyal yetenek seviyelerinin tespiti için kullanılmıştır. SBE, 1986 yılında Riggio tarafından geliştirilmiş ve 1989 yılında yenilenerek

bugünkü halini almıştır. Yüksel (1997) bunu Türkçeye uyarlamış ayrıca ölçek Koydemir (2006) aracılığıyla da kısa forma haline gelmiştir. Koydemir (2006) orijinal 90 maddelik SBE maddeleri arasından 6 boyutta toplam 30 madde tespit etmiştir. SBE'nin test-tekrar test güvenilirlik katsayısı 0,92 olarak bulunmuştur. Toplam ölçek için elde edilen Cronbach alfa katsayısı 0,85 olarak bulunmuş olup; ölçek sosyal beceri seviyelerini ana boyutları ile ölçmektedir. Ölçek, sosyal anlatımcılık, sosyal duyarlılık, sosyal kontrol, duygusal anlatımcılık, duygusal duyarlılık ve duygusal kontrol olmak üzere 6 temel sosyal beceri özelliğini analiz etmektedir. Ölçeği oluşturan 30 maddeden 1, 3, 7, 9, 12, 13, 18, 25 ve 27 numaralı maddeler ters şekilde puanlanmıştır. Çalışmamızın sosyal beceri ölçeğinin Cronbach's Alpha katsayısının 0,78 gibi yüksek bir oranda çıkması ölçeğin güvenilirliğinin oldukça iyi olduğunu göstermektedir.

Saldırganlık tutumu ölçeği, Kiper tarafından Türkçeye standardizasyonu yapılan 30 maddelik bir ölçektir. Bu ölçek 7'li Likert tipi kullanılarak hazırlanmıştır. Ölçek, yıkıcı saldırganlık, atılganlık ve edilgen saldırganlık olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Yıkıcı saldırganlıkla ilgili maddeler 1, 2, 3, 13, 14, 15, 22, 23, 24, 29 atılganlıkla ilgili maddeler 4, 5, 6, 10, 11, 12, 19, 20, 21, 28 edilgen saldırganlıkla ilgili maddeler ise 7, 8, 9, 16, 17, 18, 25, 26, 27, 30 nolu maddelerdir. Her alt boyut 10 sorudan oluşmaktadır. Sorular, “bana hiç uymuyor” ve “bana çok uyuyor” arasında cevaplanmaktadır. Yıkıcı saldırganlık alt testinin güvenilirlik katsayısı 0,81; atılganlık alt testinin güvenilirlik katsayısı 0,93 ve edilgen saldırganlık alt testinin güvenilirlik katsayısı 0,88 olarak tespit edilmiştir (Kiper, 1984). Çalışmamızın saldırganlık ölçeğinin Cronbach's Alpha katsayısının 0,86 gibi yüksek bir oranda çıkması ölçeğin güvenilirliğinin oldukça yüksek olduğunu göstermektedir.

Çalışmada bireylerin spor ahlakı düzeylerini belirlemek için; Uslu ve ark., (2019) tarafından “Futbol Antrenörlerinin Öfke Kontrolleri ile Kişilik Özellikleri ve Spor Ortamındaki Ahlakî Tutumları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi” çalışması için geliştirdikleri ölçek kullanılmıştır.

Verilerin İstatistiksel Analizi

Yapılan bu çalışmada verilerin analizinde toplama aracı olarak kullanılan ölçeklerin katılımcılara uygulanıp toplanmasından sonra veriler SPSS 21.0 paket programı ile istatistiksel olarak tahlil edilmiştir. Veriler cinsiyet, yaş, eğitim durumu, gelir düzeyi, hangi fakültede öğrenim gördüğü, spor yapma durumu, spor yapma seviyeleri, hakemliği veya antrenörlüğü olma durumu, BESYO değişkeni açısından frekans analizleri de elde edilmiştir. Uygulanan kişisel bilgi formu, sosyal beceri envanteri, saldırganlık tutumu ölçeği ve spor ahlakı ölçeğinden elde edilen bilgiler araştırmanın amacı çerçevesinde istatistiksel olarak çözümlenerek bilgisayara işlenmiştir. Her üç ölçeğinde güvenilirlik analizleri yapıp Cronbach's Alpha değerleri elde edilmiş ve yorumlanmıştır. Demografik özelliklerin iki değişkenli olması durumunda t-testi yapılmıştır. Analizde spor yapan ve yapmayan durumuna göre üniversite öğrencilerinin sosyal beceri, saldırganlık tutumu ve ahlaktan uzaklaşma düzeyleri arasındaki ilişkinin korelasyon analizi yapılmıştır. Üniversite öğrencilerinin spor yapma, sosyal beceri, lisanslı (a) ve spor yapma, sosyal beceri, lisanslı, saldırganlık tutumu (b)'ın ahlaktan uzaklaşmayı etkileme düzeyi açısından regresyon analizi yapılmış olup frekans, ortalama ve bağımsız değişkenler arasında anlamlı farklılık olup olmadığına ve birbirlerini etkilemelerine bakılmıştır. Ortaya çıkan verilerin istatistiksel olarak değerlendirilmesinde anlamlılık düzeyi $p<0.05$ baz alınmıştır.

Bulgular**Tablo 1.** Ölçeklerin Cronbach's Alpha Değerlerine Göre Güvenirlilik Derecesi Kriter Tablosu (Tavşancıl (2002))

Cronbach's Alpha Değerleri	Güvenirlilik Düzeyi
1.00-0.80	Yüksek
0.79-0.60	Oldukça Yüksek
0.59-0.40	Düşük
0.40-0.00	Güvenilir Değil

Çalışmamızın ölçeklerinin güvenilirlik dereceleri; Sosyal beceri ölçeğinin Cronbach's Alpha katsayısı 0,779 çıkmıştır. Saldırganlık ölçeğinin Cronbach's Alpha katsayısı 0,866 çıkmıştır. Spor aklakı Cronbach's Alpha katsayısı 0,846 çıkmıştır. Ölçekler Tablo 1'e göre yüksek seviyede güvenilir çıkmıştır.

Tablo 2. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Demografik Özellikler		N	%	Demografik Özellikler		N	%
Cinsiyet	Erkek	179	59,7	Spor Yapma	Evet	136	45,3
	Kadın	121	40,3		Hayır	164	54,7
Yaş	18	21	7,0	Okuduğu Fakülte	Fen Edebiyat Fakültesi	17	5,7
	19	47	15,7		Eğitim Fakültesi	19	6,3
	20	89	29,7		BESYO	105	35,0
	21	49	16,3		Ziraat Fakültesi	4	1,3
	22	32	10,7		İİBF	6	2,0
	23	22	7,3		Veterinerlik Fakültesi	36	12,0
	24	15	5,0		Güzel Sanatlar Fakültesi	17	5,7
	25	4	1,3		İlahiyat Fakültesi	10	3,3
	26	4	1,3		Diğer	86	28,7
	27	8	2,7				
	28	5	1,7				
	30	1	0,3				
	34	1	0,3				
35	1	0,3	Lisanslı ve Rekreatif Spor Yapan	Spor Yapmayan	164	54,7	
36	1	0,3		Rekreatif Sporcu	82	27,3	
				Lisanslı sporcu	54	18,0	
Eğitim Durumu	Ön lisans	88	29,3	Aktif Spor Yapan ve Hakemliği veya Antrenörlüğü Olan	Spor Yapmayan	164	54,7
	Lisans	205	68,3		Aktif olarak Spor Yapan	99	33,0
	Lisans üstü	7	2,3		Antrenör veya Hakem	37	12,3
Gelir Düzeyi	0-1600	227	75,7	BESYO ve Diğer Fakülteler	Diğer	195	65,0
	1600-3000	46	15,3		BESYO	105	35,0
	3000-5000	15	5,0				
	5000-7000	7	2,3				
	7000-üzeri	5	1,7				

Demografik özelliklerin özetlendiği Tablo 2 incelendiğinde cinsiyet durumuna bakıldığında erkeklerin sayısının 179 (%59,7) olduğu kadınların ise 121 (%40,3) olduğu görülmektedir. Katılımcı sayısı toplamda 300 kişi olup, çalışmaya katılanların fazla yoğun olduğu yaş aralığı 18-24 yaş aralığında olmuştur ve 28 yaş üstü çalışmaya katılanların yoğunluğu çok azdır. Katılımcılar içinde çalışmayı en fazla temsil eden 89 kişi ile (% 29,7) 20 yaş olmuştur. Katılımcıların eğitim durumlarına baktığımızda ön lisans 88 (%29,3), lisans 205 (%68,3), lisansüstü 7 (2,3) olduğu görülmüştür. Gelir durumuna göre 0-1600 tl olan 227 (%75,7) kişi ile en fazla sayıyı oluşturmaktadır Katılımcı sayısının en fazla olduğu fakülte BESYO 105 (%35,0) kişi ve en az olduğu fakülte Ziraat Fakültesi 4 (%1,3) kişi olduğu görülmektedir. Çalışmada spor yapanlar 136 (%45,3), spor yapmayanların ise 164 (%54,7) kişi olduğu görülmektedir. Çalışmada rekreatif olarak spor yapanlar 82 (%27,3) kişi, lisanslı olarak spor yapanlar 54 (%18,0) kişi, aktif olarak spor

yapanlar 99 (%33,0) kişi olduğu, antrenörlüğü veya hakemliği olanların 37 kişi (%12,3) kişi olduğu görülmüştür.

Tablo 3. Spor Yapma Değişkenlerine Göre Grupların Sosyal Beceri, Saldırganlık Tutumu ve Ahlaktan Uzaklaşma Düzeylerine Ait T-Testi Bulguları

	Spor Yapma	N	\bar{X}	SS	T	P
Sosyal Beceri	Evet	136	3,47	0,56	-0,998	,319
	Hayır	164	3,41	0,45		
Saldırganlık Tutumu	Evet	136	2,82	0,78	-3,922	,000
	Hayır	164	2,49	0,66		
Ahlaktan Uzaklaşma	Evet	136	2,96	0,75	-4,626	,000
	Hayır	164	2,58	0,67		

p<0,05

Tablo 3 incelendiğinde katılımcıların spor yapma değişkenlerine baktığımızda sosyal beceri düzeylerinde gruplar arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmazken (p=0,319), saldırganlık tutumu (p=0,000) ve ahlaktan uzaklaşma (p=0,000) düzeylerinde gruplar arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmaktadır. Saldırganlık tutumu düzeyinde spor yapanların ortalaması (X=2,82), spor yapmayanların ortalamasından (X=2,49) daha yüksektir, bu bulgu aktif spor yapanların saldırganlık tutumu düzeylerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir. Ahlaktan uzaklaşma düzeyinde spor yapanların ortalaması (X=2,96) spor yapmayanların ortalamasından (X=2,58) daha yüksektir.

Tablo 4. Spor Lisanslı ve Rekreatif Spor Yapma Değişkenlerine Göre Grupların Sosyal Beceri, Saldırganlık Tutumu ve Ahlaktan Uzaklaşma Düzeylerine Ait T-Testi Sonuçları

	Spor Lisans ve Rekreatif Spor	N	\bar{X}	SS	T	P
Sosyal Beceri	Rekreatif Spor	82	3,50	,53408	0,886	,377
	Lisanslı Spor	54	3,41	,60465		
Saldırganlık Tutumu	Rekreatif Spor	82	2,75	,75049	-1,292	,199
	Lisanslı Spor	54	2,93	,83924		
Ahlaktan Uzaklaşma	Rekreatif Spor	82	2,86	,65618	-1,804	,075
	Lisanslı Spor	54	3,11	,86062		

p<0,05

Tablo 4 incelendiğinde spor lisanslı ve rekreatif spor yapma değişkenlerine göre kişilerin sosyal beceri, saldırganlık tutumu ve ahlaktan uzaklaşma düzeylerinde gruplar arasında herhangi bir farklılığa rastlanmamıştır (p>0.05). Üniversite öğrencilerinin Lisanslı spor yapanlar ile rekreatif spor yapanlar arasında toplam ahlaktan uzaklaşma düzeyinde anlamlı bir farklılık yoktur.

Tablo 5. Spor Yapmama veya Rekreatif Spor Yapma Değişkenlerine Göre Grupların Sosyal Beceri, Saldırganlık Tutumu ve Ahlaktan Uzaklaşma Düzeylerine Ait T-Testi Sonuçları

	Spor Yapmayan veya Rekreatif Spor Yapan	N	\bar{X}	SS	T	P
Sosyal Beceri	Spor Yapmayan	164	3,41	,45433	-1,431	,154
	Rekreatif Spor	82	3,50	,53408		
Saldırganlık Tutumu	Spor Yapmayan	164	2,49	,66859	-2,805	,005
	Rekreatif Spor	82	2,75	,75049		
Ahlaktan Uzaklaşma	Spor Yapmayan	164	2,58	,67321	-3,123	,002
	Rekreatif Spor	82	2,86	,65618		

p<0,05

Tablo 5 incelendiğinde araştırmadaki öğrencilerin spor yapmama veya rekreatif spor yapma değişkenlerinin sosyal beceri boyutunda anlamlı düzeyde farklılığa rastlanmamıştır (p>0.05). Üniversite öğrencilerinin spor yapmama veya rekreatif spor yapma değişkenlerinin saldırganlık tutumu düzeyinde

gruplar arasında anlamlı düzeyde bir farklılık vardır ($p<,005$), rekreatif spor yapanların saldırganlık tutumu düzeyi spor yapmayanlardan yüksek çıkmıştır ($X=2,75$). Üniversite öğrencilerinin spor yapmama veya rekreatif spor yapma değişkenlerinin ahlaktan uzaklaşma düzeyinde gruplar arasında anlamlı düzeyde bir farklılık vardır ($p<,002$), rekreatif spor yapanların ahlaktan uzaklaşma düzeyi spor yapmayanlardan yüksek çıkmıştır ($X=2,86$).

Tablo 6. Spor Yapmama ve Lisanslı Spor Yapma Değişkenlerine Göre Grupların Sosyal Beceri, Saldırganlık Tutumu ve Ahlaktan Uzaklaşma Düzeylerine Ait T-Testi Sonuçları

	Spor Yapmayan ve Lisanslı Spor Yapan	N	\bar{X}	SS	T	P
Sosyal Beceri	Spor Yapmayan	164	3,41	,45433	-,076	,939
	Lisanslı Sporcu	54	3,41	,60465		
Saldırganlık Tutumu	Spor Yapmayan	164	2,49	,66859	-3,524	,001
	Lisanslı Sporcu	54	2,93	,83924		
Ahlaktan Uzaklaşma	Spor Yapmayan	164	2,58	,67321	-4,671	,000
	Lisanslı Sporcu	54	3,11	,86062		

$p<,05$

Tablo 6 incelendiğinde araştırmadaki öğrencilerin spor yapmayan ve lisanslı spor yapan değişkenlerinin sosyal beceri boyutunda anlamlı düzeyde bir farklılığa rastlanmamıştır ($p>,05$). Üniversite öğrencilerinin spor yapmayan ve lisanslı spor yapan değişkenlerinin saldırganlık tutumu düzeyinde gruplar arasında anlamlı düzeyde bir farklılık vardır ($p<,001$), lisanslı spor yapanların saldırganlık tutumu düzeyi spor yapmayanlardan yüksek çıkmıştır ($X=2,93$). Üniversite öğrencilerinin spor yapmama ve lisanslı spor yapma değişkenlerinin ahlaktan uzaklaşma düzeyinde gruplar arasında anlamlı düzeyde bir farklılık vardır ($p<,000$), lisanslı spor yapanların ahlaktan uzaklaşma düzeyi spor yapmayanlardan yüksek çıkmıştır ($X=3,11$).

Tablo 7. Spor Yapmama ve Antrenör veya Hakemlik Değişkenlerine Göre Grupların Sosyal Beceri, Saldırganlık Tutumu ve Ahlaktan Uzaklaşma Düzeylerine Ait T-Testi Sonuçları

	Spor Yapmayan ve Antrenör veya Hakemlik Bakımından	N	\bar{X}	SS	T	P
Sosyal Beceri	Spor Yapmayan	164	3,41	,45433	-1,910	,058
	Antrenör veya Hakem	37	3,57	,55205		
Saldırganlık Tutumu	Spor Yapmayan	164	2,49	,66859	-2,494	,016
	Antrenör veya Hakem	37	2,87	,87552		
Ahlaktan Uzaklaşma	Spor Yapmayan	164	2,58	,67321	-3,730	,000
	Antrenör veya Hakem	37	3,06	,85465		

$p<,05$

Tablo 7 incelendiğinde araştırmadaki öğrencilerin spor yapmayan ve antrenör veya hakemlik değişkenleri bakımından sosyal beceri boyutunda gruplar arasında anlamlı düzeyde farklılığa rastlanmamıştır ($p>,05$). Üniversite öğrencilerinin spor yapmayan ve antrenör/hakemlik değişkenleri bakımından saldırganlık tutumu düzeyinde gruplar arasında anlamlı düzeyde bir farklılık vardır ($p<,016$), antrenör veya hakemliği olanların saldırganlık tutumu düzeyi spor yapmayanlardan yüksek çıkmıştır ($X=2,87$). Üniversite öğrencilerinin spor yapmama ve antrenör/hakemlik değişkenleri bakımından ahlaktan

uzaklaşma düzeyinde gruplar arasında anlamlı düzeyde bir farklılık vardır ($p<,000$), antrenör veya hakemlik yapanların ahlaktan uzaklaşma düzeyi spor yapmayanlardan yüksek çıkmıştır ($X=3,06$).

Tablo 8. Fakülte Değişkenleri Bakımından Grupların Sosyal Beceri, Saldırganlık Tutumu ve Ahlaktan Uzaklaşma Düzeylerine Ait T-Testi Sonuçları

	Fakülte	N	\bar{X}	SS	T	P
Sosyal Beceri	Diğer	195	3,45	,48783	,571	,569
	BESYO	105	3,41	,54048		
Saldırganlık Tutumu	Diğer	195	2,53	,72019	-3,547	,000
	BESYO	105	2,84	,74601		
Ahlaktan Uzaklaşma	Diğer	195	2,67	,69804	-2,741	,006
	BESYO	105	2,91	,77399		

$p<,0,05$

Tablo 8 incelendiğinde araştırmadaki öğrencilerin fakülte değişkenleri bakımından sosyal beceri boyutunda gruplar arasında anlamlı düzeyde farklılığa rastlanmamıştır ($p>0,569$). Üniversite öğrencilerinin fakülte değişkenleri bakımından saldırganlık tutumu düzeyinde gruplar arasında anlamlı düzeyde bir farklılık vardır ($p<,000$), BESYO öğrencilerinin saldırganlık tutumu düzeyi diğer fakültelerden yüksek çıkmıştır ($X=2,84$). Üniversite öğrencilerinin fakülte değişkenleri bakımından ahlaktan uzaklaşma düzeyinde gruplar arasında anlamlı düzeyde bir farklılık vardır ($p<,006$), BESYO öğrencilerinin ahlaktan uzaklaşma düzeyi diğer fakültelerden yüksek çıkmıştır ($X=2,91$).

Tablo 9. Çalışmaya Katılan Spor Yapmayan Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri, Saldırganlık Tutumu ve Ahlaktan Uzaklaşma Düzeyleri Arasında Anlamlı Bir İlişki Olup Olmamasının Korelasyon Açısından İncelenmesi ve Yorumlanması

Spor Tipi	Boyutlar		Sosyal Beceri	Saldırganlık Tutumu	Ahlaktan Uzaklaşma
Spor Yapmayan	Sosyal Beceri	r	1		
		p			
	Saldırganlık Tutumu	r	0,133	1	
		p	0,089		
	Ahlaktan Uzaklaşma	r	0,76	0,498*	1
		p	0,336	0,000	

$p<,0,05$

Tablo 9 incelendiğinde spor yapmayan katılımcıların sosyal sosyal beceriyle saldırganlık tutumu düzeyleri arasında anlamlı düzeyde bir ilişki görülmemiştir ($r=0,133$ $p=0,089$, $p>0,05$). Spor yapmayan katılımcıların sosyal beceriyle ahlaktan uzaklaşma düzeyleri arasında anlamlı düzeyde bir ilişki görülmemiştir ($r=0,76$ $p=0,0336$, $p>0,05$). Spor yapmayan katılımcıların saldırganlık tutumu ile ahlaktan uzaklaşma düzeyleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki görülmüştür ($r=0,498$ $p=0,000$, $p<,0,05$) yani saldırganlık tutumu düzeyi artınca sporda ahlaktan uzaklaşma düzeyi de artmaktadır.

Tablo 10. Çalışmaya Katılan Spor Yapan Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri, Saldırganlık Tutumu ve Ahlaktan Uzaklaşma Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Korelasyon Açısından İncelenmesi ve Yorumlanması

Spor Tipi	Boyutlar		Sosyal Beceri	Saldırganlık Tutumu	Ahlaktan Uzaklaşma
Spor Yapan	Sosyal Beceri	r	1		
		p			
	Saldırganlık Tutumu	r	,184	1	
		p	,032		
	Ahlaktan Uzaklaşma	r	,201	,572*	1
		p	,019	,000	

$p<,0,05$

Tablo 10 incelendiğinde spor yapan katılımcıların sosyal becerileri ile saldırganlık tutumu düzeyleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki görülmüştür ($r=0,184$ $p=0,032$, $p<0,05$) yani sosyal beceri düzeyi artınca saldırganlık tutumu düzeyi de artmaktadır. Spor yapan katılımcıların sosyal becerileriyle ile ahlaktan uzaklaşma düzeyleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki görülmüştür ($r=0,201$ $p=0,019$, $p<0,05$) yani sosyal beceri düzeyi artınca ahlaktan uzaklaşma düzeyi de artmaktadır. Spor yapan katılımcıların saldırganlık tutumu ile ahlaktan uzaklaşma düzeyleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki görülmüştür ($r=0,572$ $p=0,000$, $p<0,05$) yani saldırganlık tutumu düzeyi artınca ahlaktan uzaklaşma düzeyi de artmaktadır.

Tablo 11. Spor Yapma, Sosyal Beceri, Lisanslı (a) ve Spor Yapma, Sosyal Beceri, Lisanslı, Saldırganlık Tutumu (b)'nin Ahlaktan Uzaklaşmayı Etkileme Düzeyi Açısından Regresyonel İncelenmesi ve Yorumlanması

	R	R ²	Düzeltilmiş R ²	Tahmini Standart Hata	F	P	T
^a Spor Yapma, Sosyal Beceri, Lisanslı	,316 ^a	,100	,091	,69933	10,921	,000 ^a	6,664
Ahlaktan Uzaklaşma (Bağımlı Değişken)							
^b Spor Yapma, Sosyal Beceri, Lisanslı, Saldırganlık Tutumu	,583 ^b	,340	,331	,59979	37,983	,000 ^b	4,053

Model	Standartlaştırılmamış Katsayılar		Standartlaştırılmış Katsayılar	T	P	
	B	Standart Hata	Beta			
1	(Sabit)	1,862	,279		6,664	,000
	Spor Yapma	,299	,088	,204	3,421	,001
	Sosyal Beceri	,207	,080	,143	2,585	,010
	Lisanslı	,222	,104	,127	2,131	,034
2	(Sabit)	1,025	,253		4,053	,000
	Spor Yapma	,180	,076	,122	2,369	,018
	Sosyal Beceri	,085	,070	,058	1,214	,226
	Lisanslı	,081	,090	,046	,899	,369
	Saldırganlık Tutumu	,509	,049	,516	10,363	,000

Ahlaktan Uzaklaşma (Bağımlı Değişken)

Tablo 11 incelendiğinde spor ahlakından uzaklaşmadaki değişmelerin 0,091'lik kısmı spor yapma, sosyal beceri, lisanslı değişmeler tarafından açıklanmaktadır, yani spor yapma, sosyal beceri, lisanslı, sporda ahlaktan uzaklaşmayı 0,091 oranında etkilemektedir, buna göre spor yapma, sosyal beceri, lisanslı gelişim oranı spor ahlakından uzaklaşma oranına pozitif katkı sağlamaktadır. Ahlaktan uzaklaşmadaki değişmelerin 0,331'lük kısmı spor yapma, sosyal beceri, lisanslı, saldırganlık tutumu değişmeler tarafından açıklanmaktadır, yani spor yapma, sosyal beceri, lisanslı, saldırganlık tutumu sporda ahlaktan uzaklaşmayı 0,331 oranında etkilemektedir, buna göre spor yapma, sosyal beceri, lisanslı, saldırganlık tutumu bir grup olarak oransal gelişimi ahlaktan uzaklaşma oranına pozitif katkı sağlamıştır. Üniversite öğrencilerinin ahlaktan uzaklaşma düzeyleri ile spor yapma, sosyal beceri, lisanslı (a) ve spor yapma, sosyal beceri, lisanslı, saldırganlık tutumu (b) grupları arasında ($p=0,000$, $p<0,05$) yüksek düzeyli anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Bu ilişkin, t- değeri istatistiksel açıdan her bir grup için anlamlıdır. (t a Spor yapma, Sosyal beceri, Lisanslı = 6,664; $p<0,00$), (t b Spor yapma, Sosyal beceri, Lisanslı, Saldırganlık tutumu = 4,053; $p<0,00$). Regresyon analizi sonuçlarına göre, üniversite öğrencilerinin ahlaktan uzaklaşma yorumlanmasına ilişkin matematiksel model şu şekilde verilmiştir; Ahlaktan uzaklaşma = $1,862 + ,299 x$

spor yapma, +207 x sosyal beceri +222 x lisanslı. Ahlaktan uzaklaşma = 1,025+ ,080 x spor yapma+ ,085 x sosyal beceri+ ,081 x lisanslı, +,509 x saldırganlık tutumu.

Tartışma ve Sonuç

Analiz sonuçlarına göre spor yapma değişkenleri bakımından sosyal beceri seviyesinde gruplar arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamaktadır. Çalışmamızın sonucunu desteklemeyen çalışmalara bir göz attığımızda; Çiriş (2014)'in ortaokul öğrencileri için gerçekleştirdiği çalışmada sporla ilgilenen öğrencilerin olumlu toplumsal davranışlarının sporla ilgilenmeyenlere göre daha fazla olduğu ve her iki grup arasında anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Spor yapan yapmayan, 12-14 yaşındaki bireylere Metan ve Küçük 'ün (2017) yılında yaptığı çalışmada fiziksel/eylemsel zeka düzeylerinin sporla ilgilenenler adına manidar farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Yıldırım (2011) 'da yaptığı çalışmada spor yapmayan öğrencilerle takım sporları ve kişisel egzersizde bulunan öğrencilerin toplumsal yetenek düzeylerini karşılaştırmış ve öğrencilerin sosyal beceri toplam puanlarında ve duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlılık, sosyal anlatımcılık, sosyal duyarlılık ve sosyal kontrol alt boyutlarında bireysel spor ve takım sporu yapanlar lehine manidar düzeyde farklılık olduğunu bulmuştur. Arslanoğlu (2010) 'nun yaptığı çalışmada sporla iç içe olan öğrencilerin toplumsal yetenek seviyelerinin sporla ilgilenmeyen öğrencilerden daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İkinci ve arkadaşlarının yaptıkları çalışma ise bizim bulgularımıza paralel olarak sporla ilgilenen ve ilgilenmeyen lise öğrencilerinin özgüven seviyelerini karşılaştırdığı araştırmada, spor yapan deneme ekibi öğrencileri ile spor yapmayan denetim ekibi öğrencileri karşılaştırmasında anlamlı farklılık bulamamıştır (Ekinci ve diğ., 2014).

Yaptığımız çalışmanın evrenini üniversite öğrencilerinin oluşturması ve üniversite seviyesindeki bireylerin etkin diyalog kurma ve kendini iyi ifade edebilmesi gibi yeteneklerinin yüksek olması spor yapanla yapmayanlar arasında sosyal beceri durumunda bir farklılığın olmaması sebebi olabilir. Ayrıca teknolojik gelişmelerle sosyal etkileşimin artması bireyin her platforma kendini ifade edebilmesi ve kaliteli bir eğitim ortamında eğitim görmesi de spor yapanla yapmayanlar arasında sosyal beceri durumunda bir farklılığın olmamasına sebep gösterilebilir.

Analiz sonuçlarına göre spor yapma bakımından, saldırganlık tutumu düzeyinde gruplar arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmaktadır, saldırganlık tutumu düzeyinde; spor yapanların saldırganlık tutumu ortalaması spor yapmayanların ortalamasından daha yüksektir, bu bulgu spor yapanların saldırganlık tutumu düzeylerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir. Üniversite öğrencilerinin spor yapanları ile spor yapmayanları arasında toplam saldırganlık tutumu düzeyinde anlamlı düzeyde bir farklılık vardır. Bu çalışma sonucumuzu destekleyen çalışmalara şöyle bir göz attığımızda: Tiryaki (1996)'nin üniversite öğrencilerine yaptığı bir çalışmada sporla ilgilenenlerle ilgilenmeyenler arasındaki saldırganlık tutumu düzeylerinde bizim çalışmamıza paralel bir sonuç ortaya çıkmıştır yani spor yapanların yapmayanlara nazaran daha saldırgan bir tutum içinde olduğunu tespit etmiştir. Gökçiçek (2015)'te çalışmamızın sonucunu saldırganlık tutumu adına destekler nitelikte bir sonuca vararak sporla ilgilenenlerin ilgilenmeyenlere oranla daha saldırgan eylem içinde olduğunu destekleyen bir çalışma ortaya koymuştur.

Bulgumuzun tersi olan çalışmaya baktığımızda ise; Arslan'ın (2018) yaptığı çalışma sporla ilgilenmeyenlerin ilgilenenlerden daha saldırgan bir tutum sergiledikleri yönündedir.

Katılımcıların kendilerine sorarak bulgularına varmış olduğumuz saldırganlık tutumlarının aslında bir tutum olduğu ve eylemsel olarak da gerçekleşmemiş olmaları onların saldırgan bir birey olduklarını henüz göstermez. Kendi sonucumuzdan ve bizi destekleyen sonuçlardan da hareketle çalışmamızı bir üst seviyeye getirecek olan çalışmaların bireyin saldırganlık tutumunu ölçmeye yönelik olan değil de bireyin sosyal çevresini oluşturan kişilere o bireyin saldırgan eylemde bulunup bulunmadığıyla ilgili bilgi almak olacaktır. Böylece bu bize o sporcu ya da bireyin gerçek manada saldırganlık eylemi hakkında somut bilgi verecektir. Mesela günlük hayatta spor ortamı dışında çok sakin olan bazı bireylerin aslında saldırganlık tutumları düşük görünse de spor ortamına girince sergilemiş oldukları saldırganlık eylemleri aslında bize tutumun eylemde gözlenmesinin saldırganlık adına daha iyi veriler sağlayacağını da göstermektedir. Bazen de tam tersi durumlarda sosyal hayatta spor ortamında gözlenebilmektedir.

Spor ortamındaki bireylerin kendilerini saldırgan olarak nitelendirmeleri tutum ölçeğine vermiş oldukları cevaplardan ileri gelmektedir ki bu eylemsel olarak gözlenmedikçe tam olarak saldırganlık olarak nitelendirilemez. Her ne kadar spor ortamı dışındaki bireylerde saldırganlık tutumu düşük çıkmışsa da aslında bu bireylerin kendilerini öyle algıladıkları ya da bazı durumları görmemelerinden kaynaklanan bir durum olabilir çünkü saldırgan eylemde bulunmasına rağmen kendini saldırgan biri olarak görmeyen bireylerde vardır.

Analiz sonuçlarına spor yapma bakımından ahlaktan uzaklaşma düzeyinde gruplar arasında anlamlı düzeyde bir farklılığa rastlanmıştır. Bu sonuca göre spor yapanların ahlaktan uzaklaşma seviyeleri daha yüksektir. Üniversite öğrencilerinin spor yapanları ile spor yapmayanlar arasında toplam ahlaktan uzaklaşma düzeyinde anlamlı düzeyde bir farklılık vardır. Buradan hareketle aktif olarak spor yapma, sosyal beceri kabiliyeti kazandırma, bireyde mücadeleci ve hırslı bir kimlik oluşturma, özgüveni yüksek bireyler meydana getirme gibi yetiler kazandırmaktadır. Birey kazandığı bu mücadeleci olma, hırslı olma, azimli olma gibi yetileri başka insanlara zarar vermeden yaşaması veya spor müsabakalarına güzelce yansıtıp saldırganlıkta bulunmaması gerekmektedir. Bu sonuç olması gerekenin tersi bir sonuçla karşımıza çıkmaktadır. Bunun için bireye aile, okul ve spor ortamında hem sözel ve görsel hem de rol model olarak verilmesi gereken bazı etik hususların empoze edilmesi gerekiyor. Spor yapan bireylerin kazanmış oldukları iyi yetileri iyi bir şekilde yansıtılmaları bireylerin hem spora hem de sporcuya karşı sempati kazanmasına sebep olacaktır ki bu da insanların daha fazla beraber bir spor ortamına girmesine vesile olacaktır. Bazı ülkelerde toplumca sevilen, centilmen, sporun kazandırdığı yetileri olumlu şekilde kullanan, profesyonel sporcuların o ülkede birçok insanın spora başlamasına bazı insanların direk ya da dolaylı bir şekilde spor ortamında bulunmasına vesile olmuşlardır. Spor yapmayla beraber iyi bir ahlaki tutum sporun yaygınlaşması için sağlıklı ve zinde bir toplum ve birey adına pozitif bir katkı sağlayacaktır. Aksi halde profesyonel sporcu ya da rekreasyonel spor yapan bireyin ahlaktan uzaklaşma durumu bireysel manada kendilerini mutsuz edecektir; çünkü ahlaktan uzaklaşan bireyler sevilmezler. Bu durum toplumsal manada ise spora ilgiyi azaltabilecektir.

Analiz sonuçlarına göre spor lisanslı ve rekreatif spor yapma değişkenlerine göre kişilerin sosyal beceri, saldırganlık tutumu ve ahlaktan uzaklaşma düzeylerinde gruplar arasında herhangi bir farklılığa rastlanmamıştır. Üniversite öğrencilerinin Lisanslı spor yapanlar ile rekreatif spor yapanlar arasında toplam sosyal beceri, saldırganlık tutumu ve ahlaktan uzaklaşma düzeylerinde anlamlı bir farklılık yoktur. Yapılan sporun lisanslı ya da rekreatif olması kendi aralarında sosyal beceriyi, saldırganlık tutumu ve ahlaktan uzaklaşma durumlarına farklı bir etki etmediği söylenebilir.

Analiz sonuçlarına göre araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin spor yapmama veya rekreatif spor yapma değişkenlerinin sosyal beceri boyutunda anlamlı düzeyde farklılığa rastlanmamıştır. Sporun sosyal beceriye olan katkısı ele alındığında beklentimizin tersi bir durum ortaya çıkarak bu sonuçta rekreatif sporun sosyal beceriye etki etmediği görülmektedir.

Analiz sonuçlarına göre üniversite öğrencilerinin spor yapmama veya rekreatif spor yapma değişkenlerinin saldırganlık tutumu düzeyinde gruplar arasında anlamlı düzeyde bir farklılık vardır. Rekreatif spor yapanların saldırganlık tutum düzeyi spor yapmayanlardan yüksek çıkmıştır. Üniversite öğrencilerinin spor yapmama veya rekreatif spor yapma değişkenlerinin ahlaktan uzaklaşma düzeyinde gruplar arasında anlamlı düzeyde bir farklılık vardır. Rekreatif spor yapanların ahlaktan uzaklaşma düzeyi spor yapmayanlardan yüksek çıkmıştır. Bu durumda bize sporla beraber üzerinde durulması gereken başka hususları tekrardan hatırlatmaktadır; ahlak ve spor etiği kavramları olarak gösterilebilir.

Analiz sonuçlarına göre üniversite öğrencilerinin spor yapmayan veya lisanslı spor yapan değişkenlerinin sosyal beceri boyutunda anlamlı düzeyde farklılığa rastlanmamıştır. Bireyin kendini etkin ifade etmesi ve etkin diyaloglar kurması olan sosyal beceri durumu spor yapmayan ve lisanslı spor yapan üniversite öğrencilerinde farklı olmadığı görülmüştür.

Analiz sonuçlarına göre üniversite öğrencilerinin spor yapmayan veya lisanslı spor yapan değişkenlerinin saldırganlık tutumu düzeyinde gruplar arasında anlamlı düzeyde bir farklılık vardır. Lisanslı spor yapanların saldırganlık tutumu düzeyi spor yapmayanlardan yüksek çıkmıştır. Analiz sonuçlarına göre üniversite öğrencilerinin spor yapmama veya lisanslı spor yapma değişkenlerinin ahlaktan uzaklaşma düzeyinde gruplar arasında anlamlı düzeyde bir farklılık vardır. Lisanslı spor yapanların ahlaktan uzaklaşma düzeyi spor yapmayanlardan yüksek çıkmıştır. Bu sonucu lisanslı spor yapanların spor ortamında bulunmalarından dolayı spor ahlakı kavramına hakim olmalarına rağmen literatürde de belirttiğimiz gibi çeşitli sebeplerden dolayı saldırgan bir tutum edinmelerine ve sporda ahlaktan uzaklaşma durumunu sergileyebilmektedirler.

Analiz sonuçlarına göre çalışmaya katılan üniversite öğrencilerinin spor yapmayanlar ve antrenör veya hakem olma değişkenleri bakımından sosyal beceri boyutunda gruplar arasında anlamlı düzeyde farklılığa rastlanmamıştır. Bunu spor yapmayan öğrencilerin ve antrenör ya da hakemliği olan öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinde aralarında bir farklılıklarının olmadığı şeklinde yorumlayabiliriz.

Analiz sonuçlarına göre çalışmaya katılan üniversite öğrencilerinin spor yapmayan ve antrenör veya hakem olma değişkenleri bakımından saldırganlık tutumu düzeyinde gruplar arasında anlamlı düzeyde bir farklılık vardır, antrenör veya hakemliği olanların saldırganlık tutumu düzeyi spor yapmayanlardan yüksek çıkmıştır. Çalışmamıza göre çalışmaya katılan öğrencilerin spor yapmama ve antrenör veya hakem

olma değişkenleri bakımından ahlaktan uzaklaşma düzeyinde gruplar arasında anlamlı düzeyde bir farklılık vardır, antrenörlük veya hakemlik yapanların ahlaktan uzaklaşma düzeyi spor yapmayanlardan yüksek çıkmıştır. Bu sonucu spor yapanlar içinde antrenörlüğü ve hakemliği olanların spor yapmayanlardan daha fazla saldırgan tutuma sahip olabileceği ve daha fazla ahlaktan uzaklaşma eyleminde bulunabilecekleri şeklinde yorumlayabiliriz.

Analiz sonuçlarına göre çalışmaya katılan üniversite öğrencilerinin okudukları fakülte değişkenleri bakımından sosyal beceri boyutunda gruplar arasında anlamlı düzeyde farklılığa rastlanmamıştır. Çalışmanın sonuçları incelendiğinde çalışmaya katılan üniversite öğrencilerinin okudukları fakülte değişkenleri bakımından saldırganlık tutumu düzeyinde gruplar arasında anlamlı düzeyde bir farklılık vardır. BESYO öğrencilerinin saldırganlık tutumu düzeyi diğer fakültelerden yüksek çıkmıştır. Analiz sonuçlarına göre çalışmaya katılan üniversite öğrencilerinin okudukları fakülte değişkenleri bakımından ahlaktan uzaklaşma düzeyinde gruplar arasında anlamlı düzeyde bir farklılık vardır. BESYO öğrencilerinin ahlaktan uzaklaşma düzeyi diğer fakültelerden yüksek çıkmıştır.

Çalışmamızın sonuçlarına göre spor yapmayan katılımcıların sosyal becerileriyle saldırganlık tutumu düzeyleri arasında anlamlı düzeyde bir ilişki görülmemiştir. Bu sonuç spor yapmayan üniversite öğrencilerinde; sosyal beceri durumuyla saldırganlık tutumu arasında herhangi bir ilişkisi saptanmamıştır şeklinde yorumlana bilinir.

Çalışmamızın sonuçlarına göre spor yapmayan üniversite öğrencilerinin sosyal becerileriyle ahlaktan uzaklaşma düzeyleri arasında anlamlı düzeyde bir ilişki görülmemiştir. Bu sonuç spor yapmayan üniversite öğrencilerinin sosyal beceri durumunun ahlaktan uzaklaşma durumu ile bir ilişki durumu tespit edilmemiştir şeklinde yorumlana bilinir.

Çalışmamızın sonuçlarına göre spor yapmayan üniversite öğrencilerin saldırganlık tutumu ile ahlaktan uzaklaşma düzeyleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki görülmüştür. Yani bu sonucumuza göre saldırganlık tutumu düzeyi artınca sporda ahlaktan uzaklaşma düzeyinde de artış görülmektedir.

Çalışmamızın sonuçlarına göre spor yapan üniversite öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleriyle saldırganlık tutumu düzeyleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki görülmüştür. Yani bu sonuca göre sosyal beceri düzeyi artınca saldırganlık tutumu düzeyi de artmaktadır.

Çalışmamızın sonuçlarına göre spor yapan üniversite öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri ile ahlaktan uzaklaşma düzeyleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki görülmüştür. Yani sosyal beceri düzeyi artınca ahlaktan uzaklaşma düzeyi de artmaktadır.

Çalışmamızın sonuçlarına göre spor yapan üniversite öğrencilerinin saldırganlık tutumu düzeyi ile ahlaktan uzaklaşma düzeyleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki görülmüştür. Yani saldırganlık tutumu düzeyi artınca ahlaktan uzaklaşma düzeyi de artmaktadır. Bu sonucu saldırganlık tutumunun ahlaktan uzaklaşma eylemini de arttırdığı şeklinde yorumlayabiliriz.

Çalışmamızın sonuçlarına göre spor yapma, sosyal beceri, lisanslı spor yapmanın gelişim oranı spor ahlakından uzaklaşma oranına pozitif katkı sağlamaktadır. Çalışmamızın sonuçlarına göre spor yapma, sosyal beceri, lisanslı spor yapma, saldırganlık tutumu bir grup olarak oransal gelişimi ahlaktan uzaklaşma oranına pozitif katkı sağlamıştır. Üniversite öğrencilerinin ahlaktan uzaklaşma düzeyleri ile spor yapma,

sosyal beceri, lisanslı spor yapma (a) ve spor yapma, sosyal beceri, lisanslı spor yapma, saldırganlık tutumu (b) grupları arasında yüksek düzeyli anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir.

Sonuç olarak;

Spor, başka biriyle yarışma ya da önceden kestirilen bir amaca varmak için, belirlenmiş standartlar içerisinde yapılan, ferdi veya takım şeklinde uygulanan, yapan ve izleyenin beraber zevk aldığı bedensel ve zihinsel etkinliklerdir. İnsanların zihninde sporun yapısında şiddetin varlığıyla ya da sporun şiddete yol açtığıyla ilgili bir düşünce var olsa da aslında sporda var olan şiddetin sebebini, bizlerin ona yüklemiş olduğu asıl amaçta aramak daha yerinde olacaktır. Spor amacı gereği bir etkinlikte bulunma ya da sporsal bir yarışma durumu iken çağımızda daha fazla kar elde etme, şampiyonluk elde etme, bilinen ve tanınan biri olma, kendi ulusunu başka uluslardan üstün kılmaya çalışma gibi hedefler için gerçekleştirilen eylemler olmuştur. Böylece sporda şiddet artmış ve spor etkinliklerinde ahlak ve insani değerler yok sayılmaya başlanmıştır. Böyle bir durum oluşunca sporcu, taraftar, yönetici, çalıştırıcı yani spor ortamındaki tüm kesimler sadece ve sadece yenmeyi arzulamakta ve kaybetmeyi ise kesinlikle kabul etmemektedirler. Spor ortamını paylaşan bu kesimlerin tümü sporda kazanmak kadar kaybetmenin de olması gereken doğal bir eylem olduğunu unutarak kendi menfaatleri çerçevesinde sporu anlamlandırmaktadırlar. Fakat başka birini bilerek incitmek, hürmette bulunmak, karşısındakine adaletli ve merhametli olmak gibi eylemler ise ahlak kurallarına uygun olan erdemli durumlardır. Bundan dolayıdır ki başkalarını bilinçli olarak inciten, onlara karşı merhametli davranma ve yardımsever bir tutum içinde olmayan bireyler ahlak nizamını yok etmekte ve dürüst olamamaktadırlar (Tanrıverdi, 2012).

Çalışmamızın sonucu şunu göstermektedir ki spor yapmak tek başına saldırganlık tutumuna ve ahlaktan uzaklaşma durumuna engel olamamaktadır; çünkü sonuçlarımıza göre aktif olarak spor ortamında olan bireylerin saldırganlık tutumu ve ahlaktan uzaklaşma tutumları yüksek çıkmıştır. Bu hususta ahlak ve etik kavramlarının geliştirilmesi adına öncelikle aile ve eğitim ortamında iyi bir eğitim sonrasında ise toplumun her kesimine bu kavramların uygulanıp yaşatılması adına görevler düşmektedir. Ayrıca sporda şiddet ve ahlaktan uzaklaşmanın önüne geçebilmek için yapılması gereken durumları literatür kısmında detaylıca ele almış bulunmaktayız.

Spor yarışmalarında sportif ruha yakışmayan hallerin oluşması her geçen gün daha çok önümüze çıkmaktadır. Sportif ruhun gün geçtikçe ortadan kalkmasına neden olacak kötü durumların engellenebilmesi eğitilmiş bireylerle olabilecek bir durumdur. Bilhassa örgün eğitim kapsamında 17.885.248 öğrencinin var olması eğitimin önemini göstermektedir. Bu bağlamda ahlaklı sporcuların yetiştirilmesi için okul sporları oldukça önem arz etmektedir (Milli Eğitim İstatistikleri, 2018).

Spor yapan üniversite öğrencilerinin spor yapmayanlarla sosyal becerilerinde anlamlı bir farklılığın olmaması üniversite yönetiminin, belediyenin ve spor il müdürlüğünün öğrencilerin faydalanacağı daha kaliteli spor ortamları ve daha fazla spor alanlarını oluşturup ve mümkünse iyi spor eğitmenleri eşliğinde hizmet vermeleri gerekmektedir ki öğrencilerin yoğun ders tempolarından sıyrılıp kendilerini zihinsel, fiziksel ve ahlaki yönden geliştirmelerine imkân sağlayacak kaliteli ortamlar bulunsun ki geleceğimiz olan öğrencilerimizle geleceğe daha fazla umutla bakabiliriz.

Üniversite öğrencilerinin rekreatif olarak ya da profesyonel olarak spor ortamındaki saldırganlık tutumunun ve ahlaktan uzaklaşma durumunun bu kadar yüksek olması bize sporla beraber iyi bir ahlak eğitiminin ilk öncüsünün aile olduğunu ve ilk aktörlerin ise anne ve baba olduğunu hatırlatmaktadır. Ebeveynler çocuklarının gelişim sürecinde kendilerinin çocukları için bir rol model olduklarını ve ona göre davranışlarına özen göstermeleri gerektiğini bilmelidirler. Ebeveynler çocuklarını hiçbir maddi beklenti içine girmeden sadece çocuklarının saldırgan bir tutuma sahip olmayan, girişimci, insani ilişkileri iyi, olumsuz durumları iyi bir diyalogla halledebilen bir karaktere sahip olmaları için ve sağlıklı bir yaşam için spora yönlendirmeleri gerekmektedir.

Eğitim ortamında eğitimciler, spor ortamında çalıştırıcılar, yöneticiler ve abi durumundaki sporcuların rol model olma durumlarından dolayı çevrelerindeki gençliği göz önünde bulundurarak hal ve hareketlerine çok dikkat etmeleri gerekmektedir. Buna ek olarak saldırganlık içeren her türlü davranıştan kaçınmalıdırlar.

Okulda beden eğitimi hocalarının okullar arası ve sınıflar arası turnuvalarda gençleri motive ederken sportif olarak başarı elde etmenin asıl amaç olmadığını asıl amacın yarışmak olduğunun altını çizip öğrencilerin iyi davranışlar sergilemelerine vesile olmalıdırlar. Hatta en büyük takdiri ve teşekkürü iyi davranışta bulunan takımlara vermelidirler.

Toplumda olumsuz eylemlerin azaltılması adına medya kuruluşlarının da sırf reyting adına ya da daha fazla para kazanmak için topluma zarar verebilecek saldırganlık içeren ya da bireyleri ahlaktan uzaklaştıran olumsuz durumlar barındıran programlardan kaçınıp, tam tersi bir tavır sergileyerek daha uyumlu, özgüvenli, saldırgan olmayan, kendine çevresine saygı gösteren bireylerin oluşmasına destek veren programlar yayınlamalıdırlar.

Spor yapan üniversite öğrencilerinin saldırgan tutumlarının ve ahlaktan uzaklaşma durumlarının yapmayanlara göre yüksek çıkması bize eğitmen durumundaki bireylerin sporcuları motive ederken onları illa kazanma hırsıyla motive etmemeleri gerektiğini bunun aksine yense de yenilse de kazanan durumunda olduğu hususunun önemini hatırlatmaktadır.

Çok erken yaşlardan itibaren sporda, evde, okulda, çocukların bulunduğu her ortamda temel etik kuralları, ahlak kuralları detaylı bir şekilde anlatılmalıdır ve bu ahlak kuralları çocuklara benimsetilmelidir. Bu ahlak kurallarının benimsetilmesi sürecine ebeveynler, antrenörler, yöneticiler, medya kuruluşları, taraftarlar, hakemler de bu sürece dahil olmalıdır ki çocuklara verilmek istenen, benimsetilmek istenilen ahlak kuralları hedefine ulaşabilsin aksi halde spor ortamında da olsa bireylerin saldırganlık tutumu ve ahlaktan uzaklaşma durumu artış gösterebilmektedir.

Kaynaklar

Aracı, H. ve Aracı, Ş. (2014). Spor bilimleri öğretimi. Ankara

Arslan, L. (2018). 12-14 Yaş Aralığında Spor Yapan ve Spor Yapmayan Öğrencilerin Saldırganlık Düzeylerinin Karşılaştırılması Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi).

- Arslanoğlu, C. (2010). Spor Yapan ve Spor Yapmayan Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması (Kars İli örneği). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara.
- Atalay, A. (2016). Türkiye’de üniversitelerde eğitim gören öğrenci-sporcuların ahlaki karar alma tutumları, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: (4)31, 53-66.
- Bayram, Y. (2012). Spor Yapan ve Yapmayan 14-18 Yaş Grubu Öğrencilerin Saldırganlık Tutumlarının İncelenmesi. Yüksek lisans tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi.
- Cremades, J.G. (2014). Becoming a sport, exercise, and performance psychology professional: A global perspective. Psychology Press.
- Çiriş, V. (2014). Spor Yapan ve Yapmayan Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Dalbudak, İ. (2012). 13-15 Yaş Arası Görme Engelli Sporcuların Stres ve Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Eagleman, D. (2017). Beyin Senin Hikayen (10. Baskı). İstanbul: Domingo Yayıncılık.
- Efek, E., Sivrikaya, Ö., Sadık, R. (2018). Spor Bilimleri Alanında Okuyan Üniversite Öğrencilerinin Ahlaki Gelişim Düzeyleriyle Spor Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Journal of Social And Humanities Sciences Research (JSHSR) 2018 Vol:5 Issue:29 pp:3895-3903.
- Ekinci, N.E., Özdilek, Ç., Deryahanoğlu, G. ve Üstün, Ü.D. (2014). Spor Yapan Lise Öğrencilerinin Öz Güven Düzeylerinin İncelenmesi. Sportif Bakış: Spor Ve Eğitim Bilimleri Dergisi, 1(1).
- Erciş, S. (2012). Türkiye’deki Devlet ve Vakıf Üniversitelerinin Spor Müsabakalarındaki Verimliliklerinin Veri Zarflama Analizi (VZA) İle Göreceli Olarak Değerlendirilmesi ve Karşılaştırılması. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Doktora Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- Gezer, H. (2014). Spor Yapan ve Spor Yapmayan Emniyet Teşkilatı Mensuplarının Yaşam Doyumu ve Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi (Malatya Örneği). Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Muğla: Sıtkı Koçman Üniversitesi, 2014.
- Gökççek, S. (2015). Ortaöğretim Kurumlarında Spor Yapan ve Yapmayan Öğrencilerin Saldırganlık Tutumlarının Araştırılması (Samsun İli Örneği) Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kütahya.
- Karafil, A.Y., Atay, E., Ulaş, M. ve Melek, C. (2017). Spora katılımın beden eğitimi dersi sportmenlik davranışları üzerine etkisinin araştırılması, CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 12(2), 1-11.
- Kiper, İ. (1984). Saldırganlık Türlerinin Çeşitli Ekonomik, Sosyal ve Akademik Değişkenlerle İlişkisi. Ankara Üniversitesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- MEB. (2018). Ortaöğretim beden eğitimi ve spor dersi öğretim programı (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar). Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü.
- Metan, H. ve Küçük, V. (2017). 12-14 Yaş Grubu Düzenli Spor Yapan Ve Yapmayan Bireylerin Çoklu Zekâ Yönüyle Karşılaştırılması. Journal of International Social Research, 10(49).
- Riggio, R.E. (1986). "The Assessment of Basic Social Skills" Journal of Personality and Social Psychology. 51, 649-660.
- Şahin, M. (1998) “Spor Ahlakı Ve Sorunları” İstanbul: Evrensel Basım Yayın, Ankara.

- Tanrıverdi, H. (2012). Spor ahlakı ve şiddet. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5(8), 1071-1093.
- Tavşancıl, E. (2002). *Tutuluların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*. (1. Baskı). Ankara: Nobel Basım Yayın.
- Tiryaki, Ş. (1996). *Spor Yapan Bireylerin Saldırganlık Düzeylerinin Belirlenmesi:(Takım ve Bireysel Sporlar Açısından Bir İnceleme)*. Mersin Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü/Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mersin.
- Uslu, T. ve Esen, S., Kaygusuz, Ş. ve Or, E. (2019). “Futbol Antrenörlerinin Öfke Kontrolleri ile Kişilik Özellikleri ve Spor Ortamındaki Ahlakî Tutumları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi”, 17th International Sport Sciences Congress Book of Abstracts, Spor Bilimleri Derneği, 13-16 November 2019, Lara-Antalya, SB854, s. 716.
- Yıldırım, S. (2011). *Lisanslı Olarak Takım Spor ve Bireysel Spor Yapan İle Spor Yapmayan Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Makale Alıntısı

Şeker, İ., Uslu, T. (2020). Spor Yapan ve Spor Yapmayan Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri, Saldırganlık ve Spor Ahlakı Düzeylerinin İncelenmesi: Harran Üniversitesi Örneği [Investigation of Social Skills, Aggression and Sports Moral Levels of University Students Doing Sports and Non-Sports: Harran University Case], *Spor Eğitim Dergisi*, 4 (2), 172-189.

Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.